

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «НИКОЛІШЕН ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF NIKOLISHEN v. UKRAINE)
(заява № 65544/11)

Стислий виклад рішення від 15 квітня 2021 року

27 січня 2011 року заявника, який був практикуючим адвокатом, затримали працівники міліції за підозрою у незаконному заволодінні транспортним засобом. Заявник оскаржив постанову про порушення кримінальної справи у зв'язку з недотриманням вимог процесуального законодавства щодо повідомлення практикуючого адвоката про підозру у вчиненні кримінального правопорушення. Наступного дня Дарницький районний суд м. Києва (далі – районний суд) обрав заявнику запобіжний захід у вигляді тримання під вартою без зазначення конкретних деталей. Заявника помістили до Київського слідчого ізолятора (далі – СІЗО).

У лютому 2011 заявнику пред'явили нове обвинувачення, яке об'єднали з уже існуючим кримінальним провадженням. 18 березня 2011 року районний суд продовжив строк тримання заявника під вартою під час досудового розслідування в межах об'єднаної кримінальної справи на тих самих підставах. У подальшому національні суди ще декілька разів продовжували строк тримання заявника під вартою на тих самих підставах.

Згодом районний суд встановив, що порушення першої кримінальної справи щодо заявника було незаконним у зв'язку з недотриманням вимог процесуального законодавства. Суд апеляційної інстанції залишив це рішення без змін.

03 грудня 2012 року після внесення застави заявника звільнили з-під варти згідно з постановою суду першої інстанції від 30 листопада 2012 року. Станом на червень 2017 року кримінальне провадження щодо заявника все ще тривало.

Під час перебування заявника у СІЗО йому було діагностовано низку тяжких захворювань та рекомендовано пройти додаткове обстеження у спеціалізованому медичному закладі, а також планове хірургічне лікування. СІЗО не забезпечив проведення такого медичного обстеження та надання належного лікування. Прокуратура міста Києва провела перевірку за скаргами заявника та дала СІЗО вказівку перевести його до спеціалізованого медичного закладу для лікування. Після погіршення стану здоров'я заявника він був переведений до лікарні при Бучанській виправній колонії № 85 для лікування. Пізніше його було визнано інвалідом другої групи.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за статтею 3 та 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на відсутність доступу до належної медичної допомоги під час тримання під вартою та відсутність у його розпорядженні ефективного національного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим; за пунктом 1 статті 5 Конвенції, що тримання його під вартою на початку розслідування було незаконним, оскільки кримінальна справа щодо нього не була порушена відповідно до конкретних процесуальних гарантій та що тримання його під вартою з 30 листопада до 03 грудня 2012 року було незаконним, оскільки його мали звільнити 30 листопада 2012 року незалежно від внесення ним суми застави; за пунктом 3 статті 5, що районний суд не оцінив наявність у нього можливості внести заставу, а також, що постанови, якими санкціонувалося продовження строку тримання його під вартою не ґрунтувалися на відповідних і достатніх підставах; за пунктом 1 статті 6 Конвенції у поєднанні зі статтею 13 Конвенції, що тривалість провадження не відповідала вимозі розумного строку і він не мав ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим; за пунктом 4 статті 5 Конвенції та статтею 13 Конвенції на порушення його права на перегляд законності тримання його під вартою.

Розглянувши скарги заявника за статтею 3 та 13 Конвенції, Європейський суд вказав, що надана заявнику медична допомога не відповідала стану його здоров'я і не супроводжувалася планом терапевтичних заходів. Європейський суд зауважив, що у результаті неналежності наданої заявнику медичної допомоги він зазнав страждань або труднощів, які перевищують невідворотний рівень страждань, притаманний триманню під вартою, а його гідність була принижена та констатував порушення статті 3 Конвенції. Також Європейський суд, посилаючись на свою практику у справах проти України, встановив порушення статті 13 Конвенції у зв'язку з відсутністю у національному законодавстві ефективного та доступного засобу юридичного захисту щодо скарг заявника за статтею 3 Конвенції.

Щодо скарг заявника за пунктом 1 та пунктом 3 статті 5 Конвенції Європейський суд врахував висновки національних судів, що тримання заявника під вартою з 27 січня до 18 березня 2011 року було незаконним та констатував порушення пункту 1 статті 5 Конвенції. Також Європейський суд вказав, що тримання заявника під вартою під час досудового розслідування тривало близько одного року та десяти місяців та звернув увагу, що не оцінивши конкретні факти або не розглянувши можливість застосування інших запобіжних заходів як альтернативу триманню під вартою під час досудового розслідування, органи державної влади продовжували строк тримання заявника під вартою на підставах, які не можуть вважатися «достатніми» та «відповідними», щоб виправдати його тривалість та констатував порушення пункту 3 статті 5 Конвенції. Решту скарг за цими положеннями Конвенції Європейський суд визнав неприйнятними як явно необґрунтовані відповідно до підпункту «а» пункту 3 та пункту 4 статті 35 Конвенції.

Розглянувши скарги заявника за пунктом 1 статті 6 Конвенції, Європейський суд вказав, що у цій справі тривалість провадження щодо заявника була надмірною та не відповідала вимозі «розумного строку» і констатував порушення цього положення конвенції. Крім того, Європейський суд дійшов висновку, що заявник не мав у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цією скаргою та встановив порушення статті 13 Конвенції.

Щодо решти скарг заявника Європейський суд вказав, що з огляду на висновки за статтею 3 Конвенції, пунктом 3 статті 5 Конвенції, пунктом 1 статті 6 Конвенції та статтею 13 Конвенції немає потреби у винесенні окремого рішення щодо прийнятності та суті інших згаданих скарг.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Оголошує* прийнятними скарги за статтею 3 Конвенції, пунктами 1 та 3 статті 5 Конвенції (щодо незаконності тримання заявника під вартою у період з 27 січня до 18 березня 2011 року, відсутності достатнього обґрунтування та тривалості тримання його під вартою), пунктом 1 статті 6 Конвенції та статтею 13 Конвенції, а решту скарг у заяві – неприйнятними;

2. *Постановляє*, що було порушено статті 3 та 13 Конвенції у зв'язку з ненаданням заявнику належної медичної допомоги під час тримання під вартою, та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту щодо його скарги за статтею 3 Конвенції;

3. *Постановляє*, що було порушено пункт 1 статті 5 Конвенції у зв'язку з незаконністю тримання заявника під вартою у період з 27 січня до 18 березня 2011 року;

4. *Постановляє*, що було порушено пункт 3 статті 5 Конвенції у зв'язку з відсутністю достатнього обґрунтування для тримання заявника під вартою під час досудового слідства та його тривалістю;

5. *Постановляє*, що було порушено пункт 1 статті 6 та статтю 13 Конвенції у зв'язку з необґрунтованою тривалістю провадження у справі заявника та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту щодо його скарги за пунктом 1 статті 6 Конвенції;

6. *Постановляє*, що немає необхідності окремо розглядати скаргу за пунктом 4 статті 5 Конвенції та статтею 13 Конвенції щодо стверджуваного порушення права заявника на перегляд законності тримання його під вартою;

7. *Постановляє*, що:

(а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:

(i) 10 000 (десять тисяч) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди;

(ii) 2 000 (дві тисячі) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявнику, в якості компенсації судових та інших витрат;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

8. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.»